Рік II. ч. 89. (245) Вівторок, 29. квітня 1941. Ціна 30 сот.

КРАКІВСЬКІ ВІСТІ

Щоденник, виходить кожного дня, крім неділь і свят

АДМІНІСТРАЦІЯ: Краків, Райхсштрассе 34. Тел. 230-39
РЕДАКЦІЯ: Краків, Ожешкової 7. — Тел. 104-81

„Krakauer Nachrichten" — Tageszeitung.
Administration; Reichsstrasse 34.
Schriftleitung; Orzeszkowagasse 7.

ПЕРЕДПЛАТА в краю і за кордоном: місячно . . . . . . 6 зол.
Курс 1 нім. марки = 2 зол., 5 чеських корон = 1 зол., 5 слов. кор. = 1 зол.

Атени й Коринт зайняті

Головна Кватиря Вожда, 28. IV. — **Головне Командування Німецьких Збройних Сил** подає:

Німецькі панцирні дивізії безперервно атакували і зводили бої з ворогом, що втікав. Передні сторожі одної німецької панцирної дивізії вдерлися 27. IV. в год. 9.25 рано до Атен. **На Акрополі замаяв німецький прапор зі свастикою.**

У сміливій атаці з повітря відділи німецьких спадунів зайняли ранком 26. IV. коринтський Істмус, обсадили місто Коринт і забезпечили канал.

Прибічна гвардія Адольфа Гітлера дійшла у нестримному поході на захід від гір Піндус до заливу **Патрас**, зформувала перехід через залив і вдерлася на Пельопонез.

Німецькі війська на Пельопонезі

БЕРЛІН, 27. IV. — **Головне Командування Німецьких Збройних Сил** подає:

Боєві відділи в **Греції** здоганяли ворога на лінії **Теби—Халькіс.** Вони зайняли 27. IV. в год. 9.25 **Атени.** Сміливою атакою з повітря німецькі спадуни зайняли вже ранком 26. IV. коринтський Істмус і саме місто. Багато англійців попало в полон. Решта в паніці відступила на південь. Після нестримного походу **прибічна гвардія Адольфа Гітлера** вдарила на вхід до заливу **Патрас,** перейшла його, вдерлася на **Пельопонез** і після того, як зломила ворожий спротив, зайняла портове місто **Патрас.**

На грецьких водах німецьке летунство заподіяло ворогові 25. ц. м. нові, важкі втрати в кораблях. Воно знищило 3 торговельні кораблі загальної містоти 27.000 тон, у тому 2 великі транспортові кораблі й ушкодило бомбами 2 інші торг. кораблі.

У Північній Африці британські сили наступали в напрямі на **Капуццо-Солюм,** але їх побили в протиатаку й відкинули на південь. У згаданих боях брало участь також і летунство. При тій нагоді знищили 7 ворожих повзів і багато стежних панц. самоходів. Спроби випадів з **Тобруку** не вдалися.

Підводні човни затопили на **Атлянтику 5** ворожих торговельних кораблів загальної містоти **39.148 тон.** Німецькі боєві літаки знищили вчора на морі довкола **Англії 1** торговельний корабель містоти 5.000 тон. У спадному леті німецькі літаки знищили там один британський торпедовець. Дві німецькі бомби поцілили ворожий корабель, навантажений складовими частинами літаків.

Останньої ночі німецькі боєві літаки знову вдатно бомбардували порт і корабельні майстерні Ліверпулю та інші порти на південному і східньому побережжі. Затонув один ворожий вартовий корабель містоти 1.000 тон.

Останньої ночі ворог скинув у різних місцевостях зайнятих просторів і на північно-німецькому побережжі — переважно на мешканеві дільниці міста Гамбурга — розривні і запальні бомби. Вони не спричинили ніяких шкід ані в військових, ані в военно - господарських обектах. Кілька цивільних осіб вбили і зранили. Німці зістрілили 2 ворожі боєві літаки. Німецькі летуни спричинили пожежу галь і приміщень. Далекострільні батерії военної фльоти вдатно обстріляли ворожі кораблі в заливі Дувру. Ворог намагався налітати вдень на побережжя зайнятих просторів і на Західнє та Східнефризійські Острови. Ворог втратив тоді 4 літаки. 3 з них зістрілили ловецькі літаки, один протилетунська артилерія.

У боях за Термопілі особливо відзначився капітан одного піхотного полку Баке. У впертих нічних боях проти ворога, що займав приготовлені становища, він очистив з своїм рухомим відділом важний просмик і захопив 24 ворожих гармат.

Болгарія дякує Фірерові

БЕРЛІН, 28. IV. — З приводу звільнення македонських і трацьких просторів німецькою збройною силою — болгарський премієр **проф. Філов** переслав телеграму на руки **канцлера Гітлера.** В ній висловив він сердечну подяку та глибоку вдячність болгарського народу за звільнення цих просторів і за зусилля канцлера Гітлера з метою створити новий справедливий лад на південному сході. Болгарський нарід вітає світанок, що здійснює його національну єдність і соборність.

Міністр закордонних справ фон Рібентроп переказав премієрові Філовові подяку канцлера Гітлера за цю телеграму, причому ствердив, що уряд Великонімеччини наповнює окреме вдоволення з приводу створення шляху до остаточного й справедливого ладу в південно-східній Европі, як також з приводу здійснення прав до життя Болгарії.

Міністр закордонних справ Болгарії Попов переслав телеграму на руки міністра закордонних справ Великонімеччини, на яку відповів він також сердечними словами.

Ґен. Папаґос уступив

ШТОКГОЛЬМ, 28. IV. — Англійська інформаційна служба повідомляє, що ґен. Папаґос на власне бажання уступив зі становища головного вожда грецьких збройних сил.

—o—

Свастика над Акрополем

Краків, 29. квітня 1941.

Югославянська кампанія тривала 10 днів. Греція довше, бо „аж" подвійно, цебто 20 днів. В 20-ому дні залунав у німецькому радіо надзвичайний звіт Головного Командування Німецьких Збройних Сил, повідомляючи світ, що німецькі війська ввійшли до столиці грецької держави та завісили над гордим замком античного світа Акрополем німецький державний прапор. Одночасно звістка, що в німецьких руках опинився й Коринт та що переможні війська йдуть швидко на південь Пельопонезу — фактично ліквідує грецький фронт, тимбільше, що грецький уряд і грецький король уже кілька днів тому схоронились спершу на Крету, тепер уже мабуть кудись інде, далі. Таким робом і політично й військово вся держава перестала, як самостійний чинник, існувати. У довгій черзі пошкодованих цією війною держав — Греція також перестала існувати, як союзник Великої Британії та противник Німеччини.

Щось просто несамовите є в тому блискавичному темпі походу німецьких збройних сил через кожну країну, яка зважиться подати помічну руку Англії, чи — вірніше кажучи — має легкодушність запрягти себе до воза англійських інтересів. Є теж якась несамовита льогіка у тому, як самі англійці провокують німців, щоб вони щораз більше зближувались до тієї невральгічної точки британської імперії, якою є Суез. Подиву гідна теж просто надприродна та докладність, з якою здійснюються пророцтва про кожну чергову програну Англії в оцій війні. Ще місяць тому всі англофіли у світі напевне глузували собі, чи бодай здвигали раменами, коли чули про заповідь, що у Греції повториться Дінкірхен. Нині це жорстока правда. Коли читати про скількість затоплених кораблів, зокрема великих транспортів, заладованих англійськими втікачами з грецького фронту, можна уявити собі те пекло, що його переживали там австралійці, новозеляндці й усі ті частини, що складались на британський експедиційний корпус у Греції! Можна теж уявити собі, з якими почуваннями чекають англійські матері й батьки звісток з того південно-східнього кутика Европи, в якому розіграється остання трагедія молодих громадян Великої Британії, пожертвованих на вівтар самогубчої політики мужів, що конвульсійно тримаються анахронічних напрямних англійської континентальної політики. З упадком Атен відпала в Европі остання держава, на яку могла рахувати Англія у традиційній політиці окруження.

Оперлася старовинна Греція потузі Персії. Зломана боротьбою між Атенами й Спартою покорилася ґенієві Олександра Македонського, пройнятого — зрештою — грецькою культурою. З черги перейшла під владу Риму, що володів цілим тодішнім світом. У візантійській державі знайшла своє відродження грецька політична й культурна сила, яку залила лиш турецька лявіна. Від того часу оце тільки вперше над Акрополем замаяв німецький прапор.

Весняні клопоти села

На цій видовженій смузі українських земель в Г. Г. щойно почалася праця в напрямку сільсько-господарської розбудови. Сільсько-господарська ділянка не виглядала тут краще, як культурно-освітня. Адже українське селянство за Польщі було найбільш упосліджене, господарсько пригнічене. Польські чинники всякими драконськими способами старалися вирвати українську землю з рук наших селян. Незорганізовані українські селяни не могли тут спромогтися навіть на якийсь більший протест. Польська господарська політика свідомо й послідовно їх руйнувала, не допускаючи сюди з інших українських теренів ніодного українського сільсько-господарського працівника-організатора.

Свідомі з місцевих українців пробували прокинути в українських селян, бодай у деяких із них, розкинених серед спольщеного моря наших сіл, — почуття потреби організаційного життя, але в більшості випадків ці одиниці залишалися в своїй праці осамітнені. Внаслідок прищеплених звичок, ще сьогодні селянство в своїй масі є майже байдуже до організаційного життя й тому ще й тепер нечисленні свідоміші одиниці мусять іноколи нести всю роботу на своїх плечах, не зєднавши ще й донині більшого гурту людей до сільсько-господарської та загально-громадянської праці.

Зрозуміння ваги зорганізованої сільсько-господарської роботи серед нашого селянства в Г. Г. невелике. Ще менше зрозуміння до потреби станової селянської організації, якою надалі має остатись „Сільський Господар". Про ролю ж і значіння селянської суспільної верстви в колі інших українських суспільних верств майже ніхто з селян не має ширшого поняття. Тому тепер, коли по селах ідуть балачки про весняні засіви, про комасацію, про контингенти і т. д., мусимо ми — сільсько-господарські працівники — забрати голос та, чи безпосередньо, чи через пресу, дати селянам якнайбільшу моральну підтримку.

З огляду на недавню панівну ролю польського населення, та на більш, ніж зле господарське передвоєнне положення українського селянства, українське селянство не було всилі дорівняти господарській спроможності польського селянства й тому на багатьох наших селян громадянські обовязки лягли тягарем.

Візьмім справу контингентів. Хоч польські селяни, які завдяки піддержці свого уряду ще в недавньому минулому були й є краще загосподаровані, ніж селяни українці, всеж українське селянство вивязалося з контингентів може чи не ліпше від польськ. Українському селянству здавен бракувало знаряддя, насіння, погноїв, живого інвентаря, кредитів, — тоді, коли польське населення в своїй більшості діставало все те щедрою рукою від своїх господарських організацій і установ, субвенціонованих та фаворитованих польською державою.

Окремо тут треба присвятити велику увагу справі весняних засівів. Українське населення, напр., на Перемищині, замовляло насіння через кружки „Сільського Господаря, які являються єдиними українськими господарсько-організаційними клітинами на селі. Замовлення від кружків „С. Г." перебрав виконати, зокрема в Перемищині, Окружний Союз Українських Кооператив, який єдиний з усіх існуючих тут українських господарських установ мав уповноваження зібрати ті замовлення. Нема сумніву, що українські селяни дістануть насіння. Тому треба протиставитися всяким злобним і злочинним поголоскам, які можуть здезорієнтувати наших селян.

Для повного образу положення настроїв на селі, треба ще згадати й про справу комасації, про яку тепер найбільше говориться. Ця справа для цілого українського громадянства являється надзвичайно важною. Українська земля в українські руки! Це поклик свідоміших українських селян. Національні свої права на свої історично-етнографічні українські землі підтримують сьогодні ще й тим твердженням, що — мовляв — вони є ліпшими хліборобами від поляків, бо були здібними в тяжких умовинах, ніж їх мали поляки, на менших від польських господарствах, самім прожити та тепер краще вивязатися з контингентів, ніж поляки. Рівнож наші селяни твердять, що вони в майбутнім будуть робити значні поступи у збільшенні свого фахового знання, — завдяки українським сільсько-господарським 2-річним школам, які цього року сіткою покрили наші села.

До тих усіх турбот села долучуються ще й турботи за стан піль, на яких цьогорічна зима поробила багато шкоди. У звязку з цим творяться по селах комісії в складі — мужа довіря УДК, представника кружка „С. Г." і представника від громади, що перевіряють стан піль по окремих господарствах. Списавши протокол, в якім між іншим подають площу, відсоток шкоди й дату оглядин поля, — вони посилають до скарбового уряду відповідне прохання про зниження грунтового податку. Бо, якщо шкода вища від 15%, то податок знижується і на підставі того можна просити й за знижку контингенту. При чому, коли селяни хотять поле вже заорати, то повідомляють про це скарбовий уряд, який часом і не висилає свого представника на місце, але на підставі вже перевірки комісії приймає до відома протокол та каже поле зорати.

Українське село мусить врешті подбати теж за достаточну скількість рук: і до праці на полі і для діяльности культурної та організаційної.

Стільки про актуальні справи нашого села.

Думаючи про завтрішнє наше село, мусимо поставити за ціль підготовити духово українських селян так, щоб вони вже сьогодні освідомлювали собі майбутні національно - господарські ідеали рідного села.

На нашу думку мусимо прямувати до того, щоб завтрішня організація нашого села стала по формі середньо-сільсько-господарською, а по змісті старо-українсько-хліборобською. Саме такою, якою була організація наших запорозьких зимовників, яка так всебічно здала іспит у своїх національно-господарських завданнях. Бо й тут українським селянам господарям, — модерним, так би мовити, зимовикам, — припадає та сама роля, роля оборонців наших українських земель на заході, яку колись виконували зимовники на сході.

Отже для нас, сільсько-господарських працівників, виринає завдання — допомогти нашим селянам на цьому початковому шляху сільсько-господарської розбудови, в їх національно-хліборобській місії зміцнити український характер цих наших етнографічних земель.

Інж. агр. Юрій Артюшенко.

ІРЛЯНДІЯ ПРИГОТОВЛЯЄТЬСЯ ДО ОБОРОНИ.

ДАБЛІН, 28. IV. — Ірляндський премієр де Валєра в одній своїй промові в Дабліні візвав населення Ірляндії приготовитися в разі потреби до евакуації міст. Чверть міліона мешканців ірляндської столиці Дабліна зареєструвалося до евакуації. Премієр нарікав на брак зброї, яка відрізняє 250.000-у армію й добровольчі місцеві відділи від найкращих армій, які тільки існують.

Ірляндський міністр оборони, ген. Ейкен, заявив у своїй промові, що ніщо не зможе захитати волі Ірляндії зберегти невтральність та що Ірляндія не віддасть Англії ні повітряних, ні морських баз. Вправді Ірляндія відчуває деякі браки, та ці появи були вже давніше. Навіть ті, штучні сучасні браки не зможуть захитати волею Ірляндії зберегти невтральність. Кожній спробі нападу, з якоїнебудь сторони це не було б, Ірляндія ставитиме опір.

ПОГРОМ АНГЛІЙЦІВ У ГРЕЦІЇ.

БЕРЛІН, 27. IV. — **Головне Командування Німецьких Збройних Сил подає:**

Частини гірських і панцирних військ, що діють у Греції, продовжували погоню за переможеним ворогом. Після зайняття Термопіль, побито англійські війська на схід від історичного просмику під **Мольсом.** Забрано в полон кількадесять англійських вояків, здобуто **30 гармат.** Інші німецькі частини, що вийшли з Тессалії, ввійшли на терен острову **Евбеї** й потім через **Хальків** перейшли знов до Греції. В погоні за ворогом змоторизовані частини перейшли місто **Теби.** Після зайняття в половині квітня островів **Тазос і Самотракі** — висіли німецькі війська при співдіянні воєнної фльоти на острові **Лемнос** і після зломання ворожого опору зайняли всі військові обєкти на тому острові.

Продовж останніх двох днів летунство атакувало незвичайно успішно ворожі кораблі на грецьких водах. Дня 24. IV. знищено 13 торг. кораблів загальної містоти біля **50.000 тон** і поважно ушкоджено 17 дальших кораблів. Дня 25. IV. затоплено один торг. корабель містоти 3.000 тон, ушкоджено 4 великі кораблі та спалено багато човнів.

Німецькі й італійські війська на терені **Північної Африки** успішно відперли англійські атаки на форт Капуццо, на захід від Соллюму. Німецькі й італійські боєві літаки заатакували під Соллюмом ворожі скупчення та розбили їх, причому знищили багато панцирних возів. На схід від кордону Єгипту легкі німецькі боєві літаки збомбардували становища артилерії й один більший військовий табор. Підчас успішних атак на портові обєкти в Тобруці затоплено один більший корабель і зістрілено один ловецький літак типу Гюрикен. Літаки знищили вчора один торг. корабель містоти 10.000 тон на захід від Фарер.

Минулої ночі збомбардовано військові обєкти на терені пристані Сандерленд. Розривні й запальні бомби спричинили поважні шкоди в корабельних варстатах у Дейтфорт на терені доків Гедсон. Вороже летунство налітало вночі з 25. **на** 26. IV. на побережні терени Північної Німеччини, причому тільки одному літакові вдалося налетіти на столицю Великонімеччини. Внаслідок скинення малого числа бомб ушкоджено будинки в замешкалих дільницях, **м. ін.** одну лікарню в Кілю.

—o—

ІТАЛІЯ Й СССР ВИЗНАЛИ ІРАК

АНКАРА, 28. IV. — З Баґдаду повідомляють, що італійський і совітський уряд через своїх представників визнали новий іракський уряд. Англійський посол в Іраку, Корнвейлис, склав візиту новому іракському премієрові та відбув з ним довшу розмову.

—o—

ДАМЯН ГОРНЯТКЕВИЧ.

Українські памятки у Кракові

(Докінчення).

Коли порівняти всі картини між собою, можна пізнати різниці в них; працювало тут кілька мистців (потверджує це дедикаційний напис на північній стіні). Попри композиції справжньої мистецької вартости (хори ангелів, пророків, вїзд до Єрусалиму, Вознесення) бачимо там речі, куди слабше нарисовані, напр., бичування, розкаяна Магдалина, ангел на гробі Христа. Під іконографічним оглядом вони не вносять вправді зовсім нових елементів (у противенстві до поліхромії в Люблині), але під мистецьким вони мають свою тривалу вартість.

Після завоювання в 1340 р. поляками Львова, в їхні руки попали величезні скарби, нагромаджені там цілими століттями. В їх числі були два княжі діядеми, золочений престіл, прикрашений самоцвітами, багата мантія, ряд хрестів зі щирого золота, а один із них мав в оправі великий кусник Господнього хреста. Всі ці скарби увійшли в склад королівської скарбниці на Вавелі, де між іншими находиться прекрасної роботи золотий хрест із частиною дерева Чесного Хреста, цілий вкритий, наче сіткою, сплетеною з безлічі малесеньких пташенят, звірят і людських постатей. Всі ці прикраси є різнородні під оглядом рисунку, форми, ритму, але з виїмковою дбайливістю у виконанні. Серед тої чарівної сітки є 160 самоцвітів.

В музеї Чапських (при вул. Пілсудського, давніше Вольській) зберігається дуже цінний документ для нас, а саме лист короля Жигмонта Августа до своєї мами Бони (італійки), писаний нашою мовою! Як бачимо з цього, то наша мова панувала на польському дворі ще в XVI. ст. В тому самому музеї є три великі оригінальні портрети: Паліїхи, жінки Івана Виговського та матери Івана Мазепи. Ці портрети приміщено там дуже нещасливо, бо на закруті сходів, так, що глядачі мимохіть отиралися об них. У відділі зброї бачимо козацькі шаблі й рушниці. Між графікою є портрет гетьмана Хмельницького — сталерит двох визначних бельгійських граверів Оманса й Майсена. Це один з найкращих портретів великого гетьмана Богдана у графічній техніці.

В музеї Чорторийських бачимо „воздух" (богослужебна тканина, накриття на чашу), в галерії образів олійний портрет Хмельницького з молодших літ і портрет-мініятюру Франца Кульчицького, в турецькій одежі. Є там і зразки порцеляни з Баранівки, Корця та Пархатки. Та ці нечисленні українські експонати уступають перед багатством архівного матеріялу, а саме: зберігається тут 53 листи гетьмана Мазепи (три з них важніші — між найціннішими рукописами, поміж автографами Коперника, Петрарки й Канта), та 50 писаних польською мовою до белзького воєводи Адама Сінявського, здебільша куртуазійного характеру, дальше копії листів (оригінали мабуть пропали) Августа II. до Мазепи (біля 10 зразків), частинно стратегічного змісту. Кодекс ч. 402 обіймає українські документи; є там „юрамент послів Вел. Княжества Руського і Запорожського Війська" з 1659 р., відтак „Цуднівська Трансакція" з 17. жовтня 1660 р., а врешті „Супліка козацької старшини" з 30. листопада 1664 р. в справі розстрілу Виговського. Бібліотека Чарторийських може похвалитися також першими трьома виданнями Ґійома Боплана „Опису України" у французькій мові, з яких перше, друковане в Руані в 1640 р., зберігається тут лише в тому одинокому примірнику, всі інші по всякій імовірності пропали (увесь наклад був 100 примірників). Друге видання походить з 1651 р., третє з 1660 р.

І в архіві Ягайлонської Бібліотеки чимало цінного етнографічного матеріялу, головно з XVIII. в., що відноситься до наших земель. Між іншим є тут лист запоріжців до короля Собіського, писаний у глумливому тоні, на зразок відомого листа до Ахмета, тільки без тих образливих висловів.

Відомий польський колекціонер Фелікс Ясенський придбав до своєї збірки також дещо зразків вишивок, килимів і сорочок, головно з заcбручанського Поділля. Ті речі дарував він польському національному музеєві в Кракові. Після його смерти ціла колекція залишилася ще деякий час у нього дома під доглядом його дружини, родом з України, а пізніше мала бути перехована „до дальшої диспозиції" в скринях. Виставити це годі було з браку місця. На щастя, я познайомився тоді з п. Ясенською і дістав від неї дозвіл скопіювати головно вишивки, так, що вдалося мені відрисувати цілу низку взорів українських вишивок із околиць Балти (Бершадь) й Полтавщини, після чого ці вишивки мали піти до „магазину, де їх будуть молі їсти" — як сказала до мене п. Ясенська. Це таке характеристичне для долі тих наших памяток! Пригадую собі також розмову з воєвідським консерватором (перед 8-ми роками) інж. Третером. Коли я звернув йому увагу на потребу доцільного консервування й реставрації поліхромії каплиці Чесного Хреста на Вавелі, він відповів мені коротко, що краківське воєвідство не має на ту ціль фондів. Це було для мене наявним доказом, що польський уряд рад був би взагалі позбутися тієї нашої поліхромії ще з XV. в.!

Коли я через деякий час збирав у Кракові матеріяли, що відносились до українських памяток, зацікавився тоді й архівом Академії Мистецтв. Хотів зібрати тут дані про українців, студентів цієї Академії. Секретар Академії, українофоб, робив мені всякі перепони й не допускав мене до актів. Щойно один доцент поміг мені й сам — хоч поляк (із відомих причин не подаю його прізвища) — брав зі секретаріяту поодинокі акти, буцім то для власного вжитку й віддавав їх мені для перегляду в його кабінеті. Такими дорогами треба було здобувати в Кракові за часів польської влади матеріял до наукових студій! У тому архіві я поробив витяги з того, що відносилось до студентів-українців і частинно опублікував їх в альманаху Студентської Громади в Кракові.

Саме в нинішних умовах, коли могли б ми мати кращий доступ до бібліотек і архівів, добре було б, щоби наші, покликані до цього, установи подумали про плянову акцію в тому напрямі. Це — на мою думку, — одна з найпекучіших потреб, яку не сміємо занедбати, бо колись прийшлося би відповісти за наше недбальство, що не зробили того, як можна було зробити, витягаючи з укриття цінні документи й наші памятники, та тим самим закріпити їх і зберегти перед загладою.

—o—

ФІРЕР У ВИЗВОЛЕНОМУ КРАЮ

ГРАЦ, 28. IV. — З приводу побуту у стирійській обласній столиці, Ґрацу, **Фірер** відвідав у суботу, 26. ц. м., **Марбурґ**, осередок визволеної Південної Стирії. В неділю, 27. IV., Фірер відвідав Кляґенфурт. Населення визволених земель вітало Фірера з великим захопленням.

—o—

ЦАР БОРИС У ВИЗВОЛЕНІЙ МАКЕДОНІЇ

СОФІЯ, 28. IV. — Болгарський цар Борис у товаристві князя Кирила прибув до македонського міста Стіпу, визволеного зпід сербського ярма. Місцеве населення вітало царя з захопленням.

—o—

НАТАЛІЯ САВЧЕНКО

У перші роковини смерти Софії Русової*)

Це був також час т. зв. „хлопоманства", коли українці й собі кинулися в народ, убиралися в народню ношу, збирали пісні, приказки, казки, байки — студіюючи українську народню духову творчість, життя народу, його мову. Це був урешті час, коли народжувалася й російська терористична партія, що запустила й тут своє коріння.

І ось у таку атмосферу попадає молоденька Софія. Її душа жадібно всякає в себе всі ідеї й подуви, що носилися в повітрі тієї атмосфери. Для її рішучої, палкої вдачі більше відповідав шлях революційної боротьби, ніж еволюційний, тому навязує звязки з російською терористичною партією. Водночас стає і членом Української Громади та поринає в українську роботу. Знайомиться тут і зближується з родиною Старицьких, Лисенків, де збирається цвіт українського світу, й там дозріває її національна свідомість, як українки. Там же зустрічається з молодим вченим статистиком О. Русовим, що пізніше стає признаним піонером української статистики. Молоді люди зближуються при цій спільній українській праці, а в 1874 р. побираються. Такі неподібні до себе: він спокійний, зрівноважений, вона запальна й рвучка. Та разом творили вони гармонію, взаємно доповнюючи себе.

Не легко було бути активною українкою та ще й революціонеркою — і Софія Федорівна швидко це відчула на собі.

Царські жандарми переслідували її ціле життя — то арештовуючи, то висилаючи. Усе життя її стає вічною мандрівкою з міста до міста, з вязниці до вязниці. Сиділа вона то сама, то з чоловіком разом, а пізніше сиділа зі сином.

Коли б счислити, де вона більше прожила: на волі чи в вязниці, — то, здається, перевага була б на боці останньої. Сиділа у різних містах: у Києві, Херсоні, Єлисаветі, Харкові та інш.

Проте ніякі перешкоди й переслідування не могли відхилити її від раз наміченого шляху.

В 1875—76 р. Софія Русова разом із чоловіком, на припоручення Київської Громади, їде до Праги видавати Шевченкового „Кобзаря". Потім виїздять Русови до Чернигова, де О. Олександрович дістав статистичну роботу.

Звичайно обоє поринають і тут в українську громадську працю, а Софія Федорівна закладає ще український дитячий захист. Правда, поліція швидко зачиняє його.

В 1878 р. Русови рішають „іти в народ", щоб власним прикладом впливати на нього, працюючи на ріллі. Вони купують собі шматок землі в Борзенщині, на Чернигівщині, і розпочинають трудове життя. О. Русов стає ще й за волосного писаря. Та швидко перебування Русових на селі, їх тісне зближення з селянами викликають підозріння в адміністративної влади, до того ж незвичка до важкої фізичної праці — все це примушує їх залишити село.

Тоді мандрують в ніженський повіт, там же на Чернигівщині, а далі на Кавказ, де Русов займається археольогічними розкопками. Софія Федорівна товаришить чоловікові скрізь, не зважаючи на недугу, на недогоди й трудноші дороги.

Роки 1880—81 проводять знову в Києві, де Софію Федорівну арештовано, бо запідозрено у співучасти в замаху на життя Олександра II.

Восени 1881 р. знову пустилися в мандрівку по Херсонщині, де Олександер Олександрович дістає статистичну роботу. Живуть спочатку в Єлисаветі, потім в Херсоні.

Тут Софія Федорівна знову попадає у вязницю. Але невтомна жінка й тут умудряється провадити українську пропаґанду. Довідавшись, що в сусідній келії сидять жінки-арештантки, Софія Ф. через щілину своїх дверей цілими ночами читала й пояснювала їм українські книжки. А ті — в своїй келії сідали під дверима, прикладали вуха до щілини між долівкою і дверима й слухали та розмовляли з нею.

Швидко після цього, коли вже Русова була на волі, мав проїздити через місто цар і Русових, як підозрілих, виселили, не давши навіть можливости якслід зібратися в дорогу. (Продовження буде).

*) Гл. ч. 87.

З голосів преси

У ваґоні з міністром Матсуокою

Токійський кореспондент „**Кельнішер Цайтунг**" дуже цікаво описує свою зустріч із міністром Матсуокою у транс-сибірському експресі:

„Вертаючись із Берліна до Токіо, довідався я з дуже приємним здивуванням, що тим самим поїздом, яким я їхав, вертається також із Москви японський міністр закордонних справ Матсуока. На московському залізничому дворці відпроваджували його члени японської амбасади, а з ними Сталін і Молотов. Сталін не забув при цьому перед прощанням зайти особисто до сальонового ваґону, щоб самому переконатися, чи є в найкращому порядку мешкальний і спальний передіди його гостя.

Другого дня їзди, коли пасажири, користаючи з півгодинної зупинки поїзду, вийшли з ваґону перейтися по пероні, мін. Матсуока пізнав мене між пасажирами й був настільки ввічливий, що привітав мене кількома чемними реченнями. Наступного дня дістав я й моя донька, що їхала зі мною, запрошення на вечерю до міністра. Це сибірське прийняття у спальному ваґоні Матсуоки було одним із найприємніших переживань у моїй дотеперішній журналістичній діяльності. Матсуока любить після своєї щоденної праці зійтися ввечері з гістьми. Він радо гуторить, душевно при цьому відпочиваючи.

Його три секретарі, кн. Сайоньї, Казе і Ґоґен, чекали на нього у сальоновому ваґоні. Скоро по нашому приході увійшла його екселенція й попросила нас до столу, що був розкішно накритий вишукано гарною порцеляною, квітами, овочами й вазами з солодощами.

— Я тут сам гість, — сказав Матсуока, усміхаючись. — Совітський уряд дуже мене розпещує. Будь ласка, сідайте. Ми всі тут є гістьми Совітів.

Три кельнери у фраках обслуговували нас і розносили превибагливі страви в шістьох даннях. Усі вони, почавши від закусок із „водкою" і кінчаючи моккою з коняком, робили високу честь совітській кулінарній традиції.

— Забагато цього всього, — зітхнув Матсуока. — Але мої ввічливі господарі були б невдоволені, якщо б я не спробував усього потроху.

Я ще ніколи не бачив Матсуоки в такому погідному настрої. Очевидна річ, це вдоволення спричинило саме підписання японсько-совітського договору про ненапад.

— Уся ця справа тривала ледве дванадцять мінут, — оповідав міністр, — і все було готове. У міжчасі, саме прийшла згода від державної ради з Токіо, мав я ще час поїхати до Ленінграду й подивитися на тамошній прекрасний балет.

Дотепно передав Матсуока момент підписання договору в неділю 13-го квітня.

— Ми підписали, після чого подали шампан. Годинник показував кілька мінут по 2-ій, а у 5-ій годині мав відійти мій поїзд. Тоді Сталін запропонував відкласти відїзд на годину, бо лишилося замало часу. „Не робіть цього, пане Сталін, — порадив я йому. — Ви не уявляєте собі, скільки мороки спричинює залізничникам така самовільна зміна розкладу їзди. Вам може тяжко це зрозуміти, але я це знаю: я сам старий залізничник". (Матсуока, як відомо, був давніше директором, а потім президентом південно-манджурської залізниці). Але Сталін розсміявся: з цим дадуть уже раду його залізничники! Він підійшов особисто до телефону й наказав, щоб сибірський експрес відійшов годину пізніше, як звичайно. Потім запросив нас на закуску й, як сердечно ввічливий господар дому, сам розставляв крісла довкола столу.

По каві в міністра з нами розпрощалися три його секретарі, при чому кн. Сайоньї шепнув мені на вухо:

— Ми втомлені, як собаки. До пів до четвертої вночі працювала нині його екселенція з нами, а в 6-ій ранку ми були вже знову на ногах! Треба просто подивляти його сили до праці. Будь ласка, побудьте ще трохи з ним.

Ще довго сиділи ми з міністром, розмовляючи про незвичайно цікаві речі, при чому Матсуока ввесь час покурював свою улюблену люльку. Говорив він, між інш., дуже цікаво на найбільш актуальні теми світової політики, як також про сучасні культурні та громадські проблеми Японії".

—o—

Шукають притоки до інтервенції

Після упадку Атен та переходу німців **на Пельопонез, настрої в Англії стали ще** більше нервові. Всі бачать, що головна морська база Англії, Александрія, ввійшла вже в засяг безпосередніх налетів німецького летунства, яке дістало в Греції нові, знаменніті вилетні бази. Крім цього з кожним днем зростають побоювання за Ґібральтар. Той страх довів до того, що на місце ґен. Лейдела іменували військовим губернатором і начальним командантом Ґібральтару лорда Гортса, кол. команданта англ. армії у Франції. Гортс, якого називають „тигром", має в Англії марку одного з найздібніших ґенералів, хоч у Франції він не втримався і втік тоді зі своєю армією через Дінкірхен. Всетаки цю саму втечу вважають англійці великим досягненням Гортса, бо вона нібито спасла англійську армію перед невідхильним розтрощенням. Нині той Ґортс, що звик боротися все аж до занику останньої надії на рятунок, став на чолі оборони, — а може й зачіпної акції від сторони Ґібральтару. Покищо в Ґібральтарі почалися великі військові маневри, яких темою є „наглий напад від суші й моря" зі затемненнями, вуличними барикадами, акцією артилерії і т. д.

Вся ця підготова, після соромної програної на Балкані, не зменшує, очевидно, нервових побоювань англійського громадянства, яке нині вже більше надіється на Америку, ніж на власні сили. А про Америку все голосніше в англійській пресі. Штокгольмський кореспондент „**Ноєс Вінер Таґблят**" коментує саме радієві виступи Рузвелтових заушників: амер. міністра закорд. справ Гела і морського міністра Нокса. Вони дуже характеристичні:

„Найбільш прозоро висловився у своїй радіопромові морський міністр Нокс. Він заявив буквально: „Америка не може надалі дозволити, щоб її посилки затоплювали. Ця війна є також війною Америки й тому мусить вона подбати, щоб її посилки доходили тепер на місце призначення". Дотепер на кожний крок уряду Злучених Держав — твердив Нокс — давала згоду величезна більшість північно-американського народу. При цьому дав він виразно зрозуміти, що рахує на таку саму згоду на випадок, коли б уряд зробив вирішний крок, переступаючи межу замаскованої неінтервенції. „Безпека та честь Америки вимагають в однаковій мірі, щоби Зл. Держави взяли свою участь у цій боротьбі. Коли ми вже раз взялися до цього інтересу, то мусимо його солідно перевести".

Міністер закорд. справ Кордел Гел висловився не так уже щиро. Однак по суті заступав він той самий погляд, головно, коли прийшлось ствердити, що положення не дозволює вже на ніяке проволікання та на побоювання перед втягненням Півн. Америки в конфлікт. І він, і Нокс „обосновують" справу однаково і так, як ми це вже напамять знаємо. Отже за їхніми словами, Німеччина змагає заволодіти світом. Це доказала вона стільки вже разів. Упадок Англії був би однозначний з відданням Атлантійського Океану в руки диктаторських держав і т. д. „Мусимо найти засоби, щоб поміч, яку даємо Англії, доходила також на місце свого призначення в якнайбільшій кількості і по змозі якнайскоріше", заявив Гел. Він висловлював погляд, що „держави осі включили в свої пляни заволодіти світом безсумнівно також і Злучені Держави". Деякі труднощі спричинило Гелові обговорення наслідків останнього англійського розгрому у звязку з останніми пророцтвами Рузвелта про перемогу Англії. За його словами, північно-американський нарід мусить виявляти більше віри і „не падати духом з причини вісток про хвилеві невдачі". Він не хоче перечити, що бої потривають може ще й дуже довго та можуть принести зі собою ще багато розчарувань, але іншого виходу нема. Північна Америка взяла на себе зобовязання й мусить його виконати. З найбільшим огірченням звернувся Гел, — як справжній Рузвелтовий продовжувач війни — проти тих північно-американських поглядів, що, мовляв, прийшла тепер пора намовити Англію, щоб завернула з дороги. „Ми не можемо вже завертати назад — заявив він, — бо інакше замкнеться наці-соціялістична пастка й ми покотимося в напрямі ізоляції та остаточного розгрому".

Як бачимо, Америка почала зовсім отверто інтервенційний курс, до якого змагає віддавна її англьосасько-жидівська верхівка. Багатомільйонові американські маси не мають із цим, очевидно, нічого спільного й, одурманені пропагандою, не добачують ще мабуть, що втягають їх у нещастя, якого розмірів і наслідків не всилі зрозуміти.

—o—

ВЕЛИКА ЗДОБИЧ В АЛЬБАНІЇ

РИМ, 28. IV. — **Головне Командування Італійської Армії** подало в неділю:

Підчас очищування Альбанії та Епіру італійці взяли в полон багато грецьких і югославянських старшин та вояків. Крім того італійці заволоділи величезною кількістю зброї, муніції й возів та самоходів. У **Киренаїці** ворог зробив з **Тобрука** випади піхоти й повзів, та італійці відбили їх при допомозі летунства. При тій нагоді італійці знищили 7 ворожих повзів і кілька панцирних самоходів. Вночі на 26. ц. м. ворожі літаки бомбардували **Бенгазі**. Жертвою стало кількох вбитих, крім того повстали невеликі шкоди. Протилетунська артилерія зістрілила ворожий літак. За дотеперішніми підрахунками, підчас ворожої летунської й морської атаки на Триполіс вбили 101 особ, у тому коло 20 італійців, і ранили біля 300 осіб. У **Східній Африці** протилетунська оборона зістрілила в Джіммі один ворожий літак типу Гюрикен.

—o—

ҐОРТ ҐУБЕРНАТОРОМ ҐІБРАЛЬТАРУ

МАДРИД, 28. IV. — Британське міністерство кольоній повідомило, що англійський король призначив ґен. Ґорта ґубернатором і військовим комадантом Ґібральтару.

Як це відомо, Ґорт командував [...]ським експедиційним корпусом у [...] від початку війни аж до катастро[фи під] Дінкірхеном.

—o—

НОВИНКИ

КАЛЕНДАР

КВІТЕНЬ.

29. Вівторок — Агафії, Ірини.
30. Середа — пр. Симеона.

— З днем 1. V. здержуємо висилку щоденника всім тим передплатникам і відборцям, які залягають з передплатою.

— **НА ФОНД ДОПОМОГИ УКРАЇНСЬКОМУ СТУДЕНТСТВУ** зложили мешканці села Модринець, пов. Грубешів, (в золотих): УОТ Модринець 10, Кооператива „Наша" 5, Мартинюк Роман 5, Лазар Амврозій 5, Веремко Иосиф 5, Макарчук Степан 5, Макарчук Володимир 4, Коза Олекса 1, Віра Остренко 1, Назар Семен 1, Тарасюк Прокоп 1, Дрищ Іван 1, Осип Орест 1, Веремко Петро 1, Вінвічук Дмитро 0,50, Веремчук Василь 0,50; разом 47 зол.

— **СЕКЦІЯ ОПІКИ НА ШКІЛЬНОЮ МОЛОДДЮ ПРИ УДК В ЛЮБЛИНІ** отримала з подякою дар 140 зол. на підгодування найбідніших дітей, які зложили поодинокі громадяни з нагоди імянин п-ні Ярослави Шепаровичевої. — О. Томашівська, голова Секції опіки над молоддю.

— **БОЛГАРСЬКІ ЖИДИ** дістали окремі виказки, у звязку з законом про охорону народу.

— **ЛОНДОНСЬКА ІНФОРМАЦІЙНА СЛУЖБА** подає, що пожежна сторожа в Лондоні пошукує 1.300 жінок у віці від 20 до 30 літ.

— **БЕЗРОБІТТЯ** у Франції впало в останніх місяцях на 525.000 осіб.

— **ЗА ГРАБУНКИ** засудили на кількамісячну вязницю 28 англійських піонірів.

ОПОВІСТКА

в справі продовження важности карт дозволу (Ерлявбніскартен) виконувати культурні фахи в Генеральному Губернаторстві.

У звязку з оповісткою з дня 26. III. 1941, подається до відома ось що:

Прохання продовжити карти дозволу треба складати на письмі від дня 30. квітня 1941 р. у відділах народньої освіти й пропаганди при шефах дистрикту у Кракові, Варшаві, Люблині й Радомі. Прохання не вимагають окремої форми й мають бути остемпльовані в висоті 5 зол. До прохань треба долучити: карту дозволу й другий пятизолотовий стемпель, що при уділенні продовження наклеять на карті дозволу. Всі прохання, що не відповідатимуть вищезгаданим умовинам, будуть відкинені. Продовжені карти дозволу доручуватимуть поштою. Всі особисті інтервенції зайві.

Краків, дня 23. квітня 1941.

Уряд Генерального Губернаторства
Головний Відділ Пропаганди
Д-р Дрешер.

Зі спорту

„СЯН" УДРУГЕ ПЕРЕМАГАЄ.

Пінг-понгова дружина „Сян" розіграла 6. квітня товариські змагання з сильною дружиною К. Л. К. у Ярославі. До змагань обі дружини стали в таких складах: „Сян": Зілинський, Лозинський, Шехович, Дубляниця і Гуцул; КЛК: дир. Андрухович, Василюк, Гут, Коженьовський, Прийма і Слабий. — Розіграно сінґлі та деблі. В сінґлях були такі висліди: Шехович (С) — дир. Андрухович (КЛК) 2:1; Зілинський (С) — Василюк (КЛК) 2:1; Дубляниця (С) — Гут (КЛК) 2:0; Лозинський (С) — Прийма (КЛК) 2:0; Коженьовський (КЛК) виграв воковером з причини браку противника; Гуцул (С) — Слабий (КЛК) 0:2. — Деблі: Шехович-Дубляниця (С) — Гут-Василюк (КЛК) 2:0; Зілинський-Лозинський (С) — Коженьовський-Андрухович (КЛК) 2:1; пара Слабий-Прийма (КЛК) виграла воковером з причини браку противника. Загальний вислід 12:6 для „Сяну". Змагання стояли на високому рівені та були незвичайно завзяті. „Сян" виграв заслужено, бо був дружиною кращою від КЛК. Ярославці держалися твердо та показалися завзятими й твердими, хоч до цих змагань виступили без трьох своїх найкращих змагунів.

У неділю 13. квітня розіграли обі згадані дружини відплатні змагання в Нім. Перемишлі. До цих змагань виступили обі дружини в дещо змінених складах: „Сян" без Лозинського, а КЛК дещо скріплений. Ця зміна принесла в великій мірі користь гостям, які показалися цим разом неуступчивими та незвичайно завзятими. Був такий момент, де вони вже провадили 4:2. Одначе не видержали та скапітулювали перед більш витривалими господарями. На вирізнення заслуговують тут Футирський, Зілинський, Шехович і Дубляниця з „Сяну". З КЛК на вирізнення заслуговують дир. Андрухович, Коженьовський і Гут. У загальній пунктації по важкій боротьбі виграв „Сян" у відношенні 5:4. Глядачів досить багато.

Мистецькі виступи Ю. Геника-Березовського у Берліні

Використовуючи побут нашого відомого рецитатора Д-ра Юліяна Геника-Березовського з нагоди святочної академії Шевченка в Берліні, уладила місцева філія Українського Національного Обєднання два вечори рецитацій творів Стефаника й Черемшини.

Перший вечір, присвячений виключно Стефаникові, відбувся при переповненій салі на Кірхштрассе в четвер дня 10 квітня ц. р. Сам вечір відкрив коротким вступним словом доц. Яр. Рудницький, зясовуючи становище Стефаника в українському письменстві та оригінальність його поетичного слова, що закрашене головно в діялогах дієвих осіб говірковими формами й висловами. Юліян Геник Березовський, відчитав декілька Стефаникових новель, що між ними найсильніше враження викликали „Сини". Живо й безпосередньо віддав рецитатор настрої старого батька й його мужеський світ відчувань. Немов перед очима стояла могутня постать українського батька хлібороба, що віддав обидвох своїх синів Україні й не знає навіть, де їх могили. Слухачі спонтанно реагували оплесками на рецитації. А коли на чергу прийшла „Побожна" й „Воєнні шкоди", то вибухам сміху й оплесків не було кінця. Для відтяження рецитатора вголосила з успіхом Стефаникові „Кленові листочки" п. д-р Пріснеєвська-Зощук; їх повторила вона опісля в одному з берлінських жіночих таборів.

Другий вечір, а заразом головний виступ Юліяна Геника-Березовського, відбувся в неділю дня 13. квітня в Шуманзаль. Вже довго перед прибуттям рецитатора були викуплені всі місця. Вечір був присвячений творам Черемшини й Стефаника. У вступному слові підкреслив д-р Яр. Рудницький вагу плекання живого слова й подав коротку характеристику Юліяна Геника-Березовського як мистця-рецитатора. Його виступи мають окреме значіння на еміграції, бо звязують слухачів з рідною дійністю українського села та наближують письменників до читача. На цьому другому вечорі рецитував Геник-Березовський „Туга", „Парасочку" й „Парубоцьку справу" Черемшини, а з Стефаникових новель „Синів", „Воєнні шкоди", „Побожну" й „Морітурі". Як наддаток віддеклямував він Федьковичевого „Довбуша".

Виступи Геника-Березовського в Берліні перевищили всі очікування. Його основне знання середовища, вміння суґерувати слухачів, дискретна міміка й скромно-опанована експресія дикції, все те свідчить тро талант рецитатора. Як підкреслено у вступному слові, Геник-Березовський перший у нас рецитатор і декляматор, що трактує рецитацію й декламацію як окрему ділянку сценічного мистецтва, як самостійну ділянку, що вимагає окремих студій, зусиль та самокритики... На тлі загальної припадковости й дилетантства в нас у цьому напрямі, відбиває Геник-Березовський як правдивий мистець. Побажати б тільки, щоб він і надалі не покидав тієї ділянки і... з мовознавчим покаянням повернувся до свого первісного пів-мягкого гуцульського „сь"!

Українському громадянству буде певне цікаве, що з Геника-Березовського награно в „Інституті Звукових Дослідів" (Institut für Lautforschung) в Берліні грамофонні пластинки й вони доповнили собою збірку знимок живого слова з визначних різнонаціональних представників мистецького, наукового і політичного світу.

Г. Наконечна

—o—

Осторога для Злучених Держав

НЮ-ЙОРК, 28. IV. — Відомий американський видавець і один із визначних американських державних мужів **Гірст** є одним із тих небагатьох, що зберегли тверезий погляд на положення. Отже Гірст **остерігає** на сторінках „Нью-Йорк Джернел Емерикен", щоби Злучені Держави не віддавали свого майбуття в руки такої людини, як Черчіль, що не є ані стратегом, ані дипльоматом.

Гірст навязує до заяви Черчіля про те, що він підпише тільки переможний мир і запитує: **„Яку перемогу й чию перемогу?"** Виявилося, що **Англія нездібна побороти Німеччину при помочі Польщі, Норвегії, Голяндії, Бельгії, Франції, Греції та Югославії.** Ніколи в історії Англія не зуміла завоювати Европи. Ніколи вона не може надіятися, що їй самій вдасться це перевести. Навпаки! Якраз тепер її викинули з останнього становища на европейській території і вона втратила останніх европ. союзників. Проти Англії стоїть велика Німеччина, Італія та Японія. На думку Гірста, Черчіль — це старший пан, що добре балакає, та який не доріс до величини Пітта. Як дипльомат Черчіль не мав ніяких більших успіхів, а як стратег, він безнастанно повторяє свою невдачу зпід Ґаліполі. Його невдачі повторяються завсіди в той самий спосіб і з тої самої причини. „Замало й запізно" — це вже стало приповідкою між його союзниками. **Сьогодні Англія вже не має ніяких союзників,** хіба, що таким вважають Злучені Держави. Дальше Гірст ставить такий запит: „Невже Злучені Держави довірять свою долю ґенеральному директорові від нещасливої норвезької імпрези, бельгійської і французької катастрофи, а тепер нещастя Греції?" Британський нарід невдоволений своїм провідником. Гірст доказує це цитатами з анґлійської преси. Також і Австралія невдоволена способом, у який Черчіль воює. Невже тепер Злучені Держави мають теж кинутися в крутіж хаосу й нещастя та намагатися довести до цього непевного і здогадного „переможного мира?"

Розбудова хорватської державности

ЗАГРЕБ, 28. IV. — Хорватія стоїть під знаком своєї державної розбудови, що переводиться в прискореному темпі. Перший хорватський уряд видав низку розпорядів, що мають на меті зорґанізувати всю адміністрацію й громадянське життя. М. ін. усунено з вищих урядових становищ політично непевні елементи. Поліція та усташі увязнили передусім сербофільські елементи, що, спираючись на Білгород, діяли на шкоду хорватському народові. Чистка обіймає передусім **жидів,** що за попереднього ладу мали всі можливості розбудовувати своє господарське становище. Ці всі заходи, разом з удержавненням майна сербського сокільського союзу, прийняло населення з вдоволенням, бо воно свідоме, що ця чистка є передумовою нового державного ладу, спертого на засаді провідництва й на досвідах приязних великодержав оси.

Заступник голови держави **ґен. Кватернік** прибув до **Сараєва,** де як у всіх місцевостях Боснії — рух Павеліча перейняв владу. Населення святочно прибраного Сараєва вітало з захопленням ґен. Кватерніка, що відвідав також команданта німецьких військ. При цій нагоді дійшло до маніфестацій у честь Великонімеччини. Маніфестанти підносили оклики в честь Фірера й Павеліча. Після перегляду хорватських військових частин і відділів усташів — ґен. Кватернік прийняв представників урядів на довшій розмові, про що здав звіт голові держави.

—o—

ПРОТЕСТ ФРАНЦУЗЬКОГО УРЯДУ
з приводу бомбардування Бресту й Льоріяну

ПАРИЖ, 28. IV. — Як довідується делеґат французького уряду з Віші в Парижі, де Брінон, французький уряд вніс формальний протест з приводу злочинного бомбардування анґлійцями пристаней у Бресті й Льоріяні.

—o—

З українського життя

ЗАКТИВІЗУВАННЯ КУЛЬТУРНО-ОСВІТНЬОЇ ПРАЦІ В ЖЕГЕСТОВІ.

Жегестів — відомий своїм живцем, куди колись Варшава що-року вліті виїздила на відпочинок. Лікувальні заклади, віллі — все це в Жегестові-живці, звичайно, було в польських руках. Тепер там пустка.

В селі Жегестові є лише пара (буквально!) польських віль, а решта населення чисто українська. Село справді надається до відпочинку — тихе, спокійне. Люди добрі й може навіть занадто скромні. Це останнє можна пояснити тим, що вони звикли були до заробітків коло польських літників. Місцеві селяни не підлягли польонізації й село залишилося чисто українським. У цьому велика заслуга греко-католицької церкви. Місцевий парох бл. п. о. Р. Прислопський, хоч і не належав до новітнього українського руху, був одначе ідейною людиною й активним поборником польонізації. На основі матеріялів о. Р. Прислопського П. Олійник написав книжку „Як поляки польщили Посяння", що її недавно видало „Українське Видавництво" в Кракові. При цій нагоді мусимо підкреслити й ствердити, що покійний о. Р. Прислопський був одним із могіканів ідейного старорусинства й не мав нічого спільного з тим типом москвофілів-польонофілів, на жаль, досить розповсюдженого на Лемківщині, що всю свою лють звертає виключно проти українців. Покійний о. Р. Прислопський до українців ставився льояльно і в розмовах старався вживати термінів „Україна", „український" та ніколи не висловлювався так, як дехто з тих, що віби вважають себе однодумцями Покійного, що ці слова „не можуть пролізти їх горлом".

Що ж торкається культурно-освітньої праці й поширення національної свідомости, то воно відповідає характерові населення — тихо й скромно. Коли що робиться, то робиться тихо, без ширшого розголосу. Більше звертається уваги на саму працю, ніж на голосні слова. Існує тут кооператива, що добре розвивається. Хоч, правда, не має гарної й великої вивіски і голосної назви, — але також не має й не мала „манка". Навпаки, були прибутки, з яких закуплено в „Українськім Видавництві" бібліотеку, що має дуже пильних читачів. Треба підкреслити це й піднести любов жегестівців до книги, їх тягу до світла! Це запорука, що з часом це село може не то, що дорівняє іншим селам, але стане одним із свідоміших сіл на Лемківщині. Поволі йде освідомлююча й культурно-освітня праця, але йде! Покищо почалося з фундаменту, з бібліотеки. Передові й свідоміші селяни-жегестівці зійшлися 23. III. на відкриття УОТ. На це відкриття прибули з Мушини гості: делегат УДК д-р Гнатів, д-р Чубатий, суддя Заяць, війт м-р Руденський та секретар Березовський. Головою УОТ одноголосно обрано о. прал. О. Ковальського, місцевого пароха. До проводу УОТ, крім учителів, увійшли ще два активніші селяни.

ВЕЛИКОНІМЕЧЧИНА

ШЕВЧЕНКІВСЬКЕ СВЯТО В НОЙ ОДЕРБЕРГ

Дня 9. III. ц. р. звеличали українські переселенці з Буковини з табору ч. 37 Ной Одерберґ память незабутнього нашого Генія Тараса Шевченка концертом. У його програму крім відчитів у німецькій і українській мові про життя і творчість нашого великого пророка, ввійшли декламації й співи його творів. На початку відспівано »Заповіт«, а закінчено його національним гимном. Гарне й миле враження зробили на слухачів декламації малих дітей. Так само виконання хорів під управою проф. Володимира Губіцького принесли нашій пісні немалу славу й признання. Саля була прибрана українськими килимами, на яких серед вишивок між державними й блакитно-жовтими прапорами пишався великий портрет Генія — а над ним на блакитнім тлі золотий тризуб. Хористи й хористки виступали в гарних народніх одягах, які, головно німецьким гостям, дуже подобалися. З розпродажі програм, розмальованих узорами гуцульських вишивок і з добровільних датків зібрано 318 РМ, які відіслано на допомоговий фонд українським студентам.

ОЛОМУНЕЦЬ.

Філія Українського Національного Обєднання в Оломунці, як кожнорічно, так і цього року вшанувала достойно академією роковини Т. Шевченка. Свято почалось Службою Божою, яку відслужив о. д-р М. Калинець ЧСВВ. — Академія відбулася в 13-ій год. в салі „Обчанська Беседа", гарно прибраній вінками та національними прапорами з тризубом та погруддям поета на тлі вишиваних рушників. Присутніх було 80 осіб, які приїхали з околиці та з Судетів. На програму академії складалися реферат секретаря філії В. Ґурули, виступи хору під проводом Гр. Дяченка, сольоспіви п. Ніни й Гр. Дяченків, деклямації п-ни О. Каргер і п-ни Б. Хортів. Акомпаніював Ол. Дяченко. Всі точки програми випали гарно.

ЦІНА ОГОЛОШЕНЬ: Ціла сторінка 600 зол., пів сторінки 320 зол., 1/4 сторінки 180 зол., 1/8 сторінки 150 зол., 1/16 сторінки 80 зол.
МЕНШІ ОГОЛОШЕННЯ: 1 міліметер ширини 1 шпальти (або його місце) 1 зол. — В тексті 100% дорожче, на першій сторінці 200% дорожче.
ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ: 30 сотиків за слово, найменше 3 зол. Для шукаючих праці 15 сот. за слово. Матримоніяльні по 50 сот. за слово.
КНИЖКИ: Всі книжки нашого видавництва продають книгарні й адміністрація видавництва. Хто хоче замовити книжки просто на свою адресу — повинен наперед прислати належитість і на пересилку, а тоді вишлемо бажані книжки.

ПЕРЕДПЛАТА „Кр. В.": Передплату треба висилати згори. Передплата однакова в краю й закордоном. Часопису на кредит не можемо висилати. При зміні адреси треба все подавати попередню адресу.

ВИСИЛКА ГРОШЕЙ: Гроші на передплату чи книжки з Генерального Губернаторства треба посилати переказами або чеками нашого видавництва Sch A Warschau Nr. 3.812. З Німеччини чеками нашого видавництва за Postscheckkonto Berlin № 68085.
З Протекторату: чеками „Українського Видавництва" Postsparkasse Prag 78.513. — Із Словаччини чеками Tatra banka, filialka v Bratislave, Bratislava, № 5015 на р-к Ukrainske Nakladatelstvo v Krakove. — Курс 1 нім. марки 2 зол., 1 чеської кор. 0.20 зол., 1 словацької кор. 0.20 зол.
При висилці грошей все треба подати на що призначені гроші. Звертаємо увагу: подавати читку і докладну адресу.

За Редакцію відповідає начальний редактор М. Хомяк у Кракові. Видає „Українське Видавництво", Краків, вул. Райхсштрассе 34, II. Тел. ---
З друкарні „Нова Друкарня Денникова" під наказною управою, Краків, вул. Ожешкової 7, тел. 102-79.
Verantwortlich für den Gesamtinhalt und Anzeigenteil: Hauptschriftleiter M. Chomiak, Krakau. Verlag: „Ukrainischer Verlag" G. m. b. H. Krakau, Reichsstrasse 34. Fernspr. 230-39. — Druck: „Neue Zeitungsdruckerei", Kommissarische Verwaltung, Krakau, Orzeszkowagasse 7, Fernsprecher 102-79